

Učitelství pro střední školy na FF UK v Praze

1. Obecné informace

1.1 Profil absolventa učitelských studijních programů

Absolvent studijního programu Učitelství pro střední školy má založeny základní kompetence pro vykonávání učitelské profese, tj. oborové odborné kompetence; pedagogicko-psychologické kompetence včetně příslušné sociálně profesní kompetence, oborově didaktické a metodické kompetence. Absolvent rozumí školnímu edukačnímu prostředí a svému místu v něm, má vytvořeny komplexy dovedností vážících se k výukové činnosti, rozvoji školské instituce i sebevzdělávání a na základě těchto dovedností je schopen konat ve prospěch žáků i optimalizace edukačního prostředí.

1.2 Uplatnění absolventů učitelských programů

Absolvent obou popsaných cest získává **úplnou způsobilost pro výkon profese učitele**. Absolventi se dle zákona č. 563/2004 Sb. uplatňují jako učitelé na všech druhích a typech středních škol, dále na vyšších odborných školách; jsou též kvalifikováni pro výuku na druhém stupni základních škol a mohou působit jako lektori.

1.3 Realizace učitelských programů

Profesní vzdělávání učitelství pro střední školy předpokládá oborové studium, pedagogicko-psychologickou, didaktickou a praktickou přípravu. **Oborové** studium vychází z akreditovaných studijních plánů a zajišťují ho oborová pracoviště (katedry a ústavy FF UK v Praze). Zde student rovněž plní požadavky **oborové didaktiky a pedagogické praxe**. **Pedagogicko-psychologická** příprava učitelů je v případě pedagogických předmětů zajišťována Katedrou pedagogiky FF UK; odborná garantka je doc. PhDr. Hana Kasíková, CSc. - hana.kasikova@ff.cuni.cz; psychologické předměty zajišťuje Katedra psychologie FF UK; odborná garanta je doc. PhDr. Ilona Gillernová, CSc. ilona.gillernova@ff.cuni.cz.

1.4 Možnosti, jak získat úplnou učitelskou kvalifikaci na FF UK

Získat úplnou učitelskou kvalifikaci lze na FF UK různými cestami:

1.4.1 Základní cesta – prostřednictvím akreditovaného studijního programu 7504 Učitelství pro střední školy (podrobněji dále v bodě 2). V současnosti je akreditován **navazující magisterský studijní program**:

- Učitelství českého jazyka a literatury pro střední školy (jednooborové studium),
- Učitelství českého jazyka a literatury pro střední školy (dvouoborové studium),
- Učitelství češtiny jako cizího jazyka (jednooborové studium)
- Učitelství češtiny jako cizího jazyka (dvouoborové studium)
- Učitelství latinského jazyka a literatury (dvouoborové studium)
- Učitelství pedagogiky (jednooborové studium).

Tento program vychází z modelu, který v rámci strukturovaného studia pedagogicko-psychologickou, didaktickou a praktickou část přípravy situuje do učitelského navazujícího magisterského studia (dvouoborového nebo jednooborového). V bakalářském studiu student absolvuje část předmětové přípravy v jednom či dvou budoucích aprobačních předmětech (bez oborových didaktik), tj. bakalářské studium je zaměřeno neučitelsky.

1.4.2 Cesty prostřednictvím oborového magisterského studia a akreditovaného vzdělávacího programu Učitelství pro střední školy v rámci ČŽV (podrobněji dále v bodě 3):

Tyto cesty umožňují získání učitelské kvalifikace studentům oborů, které

- a) nemají akreditované navazující magisterské učitelství oboru pro střední školy, ale jejich obor může zajistit výuku oborové didaktiky a pedagogické praxe právě v rámci ČŽV;
- b) absolvovaný obor magisterského studia je možné začlenit do skupiny společenskovědních, ekonomických či právních věd, kterým je však didaktika i pedagogická praxe zajišťována právě jen v rámci ČŽV.

K magisterskému studiu oboru(ů) lze absolvovat vzdělávací program Učitelství pro střední školy v rámci ČŽV, který zahrnuje pedagogicko-psychologickou a didakticko-praktickou složku učitelské přípravy. Vzdělávací program USŠ v programech ČŽV je určen **absolventům FF UK, ale je otevřený i dalším absolventům VŠ**, kteří splní požadavky zápisu do tohoto programu. Frekventanty kurzu jsou absolventi magisterských studijních programů, kteří v oborovém studiu neměli zahrnutou pedagogicko-psychologickou či (a) didaktickou složku nezbytnou pro získání úplné učitelské způsobilosti. Vzdělávací program ČŽV tedy doplňuje tyto nezbytné složky a frekventant složením závěrečné zkoušky získává úplnou učitelskou kvalifikaci. **Oborového vzdělávání se tento vzdělávací program ČŽV netýká.**

Ucelené a podrobné informace o těchto cestách k úplné učitelské kvalifikaci lze získat na webových stránkách Katedry psychologie FF UK, která USŠ v ČŽV organizačně zajišťuje. Obsahově se na realizaci tohoto studia podílejí – katedra pedagogiky, katedra psychologie a další oborové katedry a ústavy (viz dále).

2. Navazující magisterské studijní programy/obory – učitelství pro střední školy

V rámci přijímacího řízení jsou každoročně vypisovány navazující magisterské studijní obory v souladu s udělením akreditace a zájmem pracoviště obor realizovat.

Oborová příprava je realizována na příslušných oborových pracovištích podle akreditovaných studijních plánů. Její součástí je též didaktická příprava včetně pedagogické oborové praxe. O jejich obsahové náplni a požadavcích ke splnění informují sylaby příslušných předmětů a příslušní vyučující na oborových katedrách. **Součástí oborové přípravy je didakticko-praktická část přípravy pro učitelskou způsobilost.**

Předměty pedagogicko-psychologické přípravy pro získání učitelské způsobilosti zajišťují Katedra pedagogiky a Katedra psychologie FF UK. Jde o následující povinné a povinně volitelné předměty:

- **Povinné předměty pedagogicko-psychologické složky:**
(sylaby předmětů a profily vyučujících – webové stránky katedry pedagogiky a katedry psychologie)

Úvod do pedagogiky – Zk, 4 kredity, kód AUS100001

Tento předmět může být **splněn v bakalářském studiu** (např. také jako předmět volitelný); v navazujícím magisterském studiu student pak požádá o jeho uznání nebo jej může absolvovat i v rámci navazujícího magisterského studia (též jako předmět volitelný).

Pedagogika pro učitele I. – Z, 3 kredity, kód AUS510002

Doporučeno absolvovat po Úvodu do pedagogiky pro učitele, ale je možné absolvovat souběžně s Pedagogikou pro učitele II.

Pedagogika pro učitele II. – Zk, 5 kreditů, kód AUS510003

Doporučeno absolvovat optimálně po Úvodu do pedagogiky a Pedagogice pro učitele II, ale je možné plnit požadavky předmětu souběžně s Pedagogikou pro učitele I.

Úvod do psychologie pro učitele – Zk, 4 kredity, kód AUS100002

Také tento předmět může být **splněn v bakalářském studiu** (např. také jako předmět volitelný); v navazujícím magisterském studiu pak student požádá o jeho uznání nebo jej může absolvovat v rámci navazujícího magisterského studia (též jako předmět volitelný). Absolvování předmětu je podmínkou (**prerekvizitou**) zápisu do předmětu Psychologie pro učitele I. a II.

Psychologie pro učitele I. – ZK, 5 kreditů, kód AUS500003

Doporučeno absolvovat v 1. nebo 2. semestru, lze plnit souběžně nebo v libovolném pořadí s Psychologií pro učitele II.

Psychologie pro učitele II. – Z, 3 kredity, kód AUS500004

Doporučeno absolvovat v 1. nebo 2. semestru, lze plnit souběžně nebo v libovolném pořadí s Psychologií pro učitele I.

• Povinně volitelné předměty pedagogicko-psychologické složky:

Z každé skupiny má student získat **2 kredity**:

➤ Skupina 1 (min. 2 kredity) Kazuistický seminář – Z, 2 kredity

Kazuistický seminář je zaměřený na pedagogické či psychologické aspekty vyučování, student volí podle svého zájmu či zaměření alespoň jeden z pravidelně v každém semestru nabízených seminářů, které doporučujeme absolvovat ve 3. nebo 4. semestru, souběžně s pedagogickou praxí nebo následně po jejím absolvování, protože je obsahově na ni vázán.

- Kazuistický seminář – pedagogika, kód AUP510031
- Kazuistický seminář – psychologie, kód AUS500006

➤ Skupina 2 (min. 2 kredity) Povinně volitelné předměty z pedagogiky

Student volí z aktuální nabídky povinně volitelných či volitelných předmětů katedry pedagogiky v jakémkoli semestru studia, nejlépe ve 3. nebo 4. semestru navazujícího magisterského studia.

➤ Skupina 3 (min. 2 kredity) Povinně volitelné předměty z psychologie

Student volí z aktuální nabídky povinně volitelných či volitelných předmětů katedry psychologie v jakémkoli semestru studia, nejlépe ve 3. nebo 4. semestru navazujícího magisterského studia.

Celkově v magisterském studiu student získává 22 kreditů z pedagogicko-psychologické složky studia učitelství (bez započítání kreditové dotace předmětů Úvod do psychologie pro učitele a Úvod do pedagogiky; tyto povinné předměty lze absolvovat už bakalářském studiu nebo lze v magisterském studiu jejich kreditovou dotaci započítat k volitelným předmětům).

Informace o realizaci těchto předmětů jsou uvedeny v **rozvrhu katedry pedagogiky a katedry psychologie** na jejich webových stránkách (položka Učitelství pro SŠ) včetně aktuální nabídky povinně volitelných předmětů a jejich kódů. Pokud některý z uvedených povinných nebo povinně

volitelných předmětů absolvuje student oborového studia směřující do USŠ (podle bodu 1.4.2), jsou mu předměty následně uznány pro USŠ v rámci ČŽV, když se stane jejich frekventantem.

Státní zkouška z pedagogiky a psychologie pro učitele

Studijní program učitelství pro střední školy zahrnuje státní zkoušku, která má dvě části:

- Oborovou – včetně didaktiky příslušného oboru (součást SZK v daném oboru)
- Samostatnou pedagogicko – psychologickou (organizačně zajišťuje katedra pedagogiky, PhDr. Ivana Tvrzová - ivana.tvrzova@ff.cuni.cz)

Pedagogicko-psychologickou část SZK (SZK z pedagogiky a psychologie pro učitele) student může vykonat po absolvování předepsaných pedagogických a psychologických předmětů v požadovaném kreditovém rozsahu, tedy lze ji skládat před oborovou SZK. Zahrnuje ústní zkoušku z pedagogiky pro učitele a psychologie pro učitele.

Termíny přihlášek ke státní zkoušce i termíny konání SZK z Pedagogiky a psychologie pro učitele jsou uvedeny v harmonogramu příslušného akademického roku. Přihlašování k této SZK probíhá elektronicky. Požadavky jsou uvedeny na webové stránce katedry pedagogiky.

3. Učitelství pro střední školy – vzdělávací programy ČŽV (kvalifikační, placený kurz)

Tento akreditovaný vzdělávací program je možné absolvovat ve 2 variantách:

- a) všechny předepsané povinnosti je možné absolvovat v rámci ČŽV programu;
- b) různě rozsáhlou kombinací splnění studijních povinností v průběhu magisterského studia (např. jako volitelné předměty) a doplnění zbývajících v rámci ČŽV. Předměty absolvované v magisterském studiu jsou pak uznány v ČŽV. Jde o placený kvalifikační vzdělávací program, výše platby se odvíjí od absolvovaných předmětů v rámci magisterského oborového studia.

3.1 Učitelství pro střední školy

Akreditovaný vzdělávací program USŠ, který je realizován v rámci ČŽV na FF UK, je možné absolvovat **po ukončení oborového studia magisterského stupně**. Je určen absolventům magisterských oborů, které nabízejí oborovou didaktiku. V současné době je Oborová didaktika a na ni navazující Pedagogická praxe realizována podle uvedeného přehledu:

Přehled oborových didaktik a jejich garantů:

- ***Didaktika anglického jazyka*** PhDr. Tomáš Gráf, Ph.D.
- ***Didaktika českého jazyka a literatury*** prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc.
- ***Didaktika dějepisu*** Prof. PhDr. Zdeněk Beneš, CSc.
- ***Didaktika dějin hudby a hudební teorie*** doc. Mgr. Eduard Douša, Ph.D.
- ***Didaktika filozofie*** Mgr. Petra Šebešová, Mgr. Matěj Král, Ph.D.
- ***Didaktika francouzštiny*** PhDr. Sylva Nováková, Ph.D.
- ***Didaktika italštiny*** Mgr. Jiří Špaček
- ***Didaktika latinského jazyka a literatury*** doc. PhDr. Eva Kuťáková, CSc., doc. PhDr. Václav Marek, CSc.
- ***Didaktika němčiny*** Mgr. Věra Hejhalová, Ph.D.
- ***Didaktika pedagogiky*** PhDr. Ivana Tvrzová
- ***Didaktika psychologie*** doc. PhDr. Ilona Gillernová, CSc., PhDr. Eva Šírová, Ph.D.
- ***Didaktika sociologie*** Mgr. Petr Lupač, Ph.D.
- ***Didaktika španělštiny*** doc. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.

Obsahově je tento program totožný s již uvedenými požadavky na pedagogicko-psychologickou a didakticko-praktickou část přípravy pro úplnou učitelskou způsobilost.

Vzdělávací program je možné absolvovat kdykoli pro ukončení oborového magisterského studia (bezprostředně či s časovým odstupem). Pokud studenti oborového studia na FF UK uvažují o završení úplné učitelské způsobilosti (zákonem určené splnění odborných podmínek pro výkon profese učitele), mohou již v průběhu svého oborového magisterského studia plnit povinnosti vzdělávacího programu Učitelství pro SŠ v rámci volitelných nebo povinně volitelných předmětů, které povinně zapisují do SISu. Jde tudíž o všechny předměty pedagogické a psychologické učitelské přípravy uvedené v bodě 2. Rovněž mohou plnit požadavky Oborové didaktiky a Pedagogické oborové praxe. Avšak je třeba **zdůraznit**, že kteroukoli část či kterýkoli jednotlivý předmět může splnit frekventant vzdělávacího programu až v průběhu jeho realizace (tedy po zápisu do kurzu).

Po ukončení magisterského studia svého oboru (složením SZK) pak mohou absolventi podat přihlášku do vzdělávacího programu USŠ a společně s touto přihláškou předloží „Přílohu k přihlášce do kurzu CŽV“, na které žádají o uznání předmětů, které absolvovali v magisterském studiu (organizační záležitosti tohoto USŠ zajišťuje katedra psychologie, tajemnicí vzdělávacího programu je Inka Dvořáková). Na základě předložení všech administrativních dokladů - viz web katedry psychologie - <http://psychologie.ff.cuni.cz> pod položkou KURZY CŽV, pak Odborné kurzy – Učitelství pro SŠ, pak Informace k zápisu - bude uchazeč zapsán do tohoto kurzu.

Po splnění všech požadavků studijního plánu Učitelství pro střední školy v rámci CŽV lze přistoupit k závěrečné zkoušce (ZZK), která je povinná pro všechny frekventanty a zahrnuje

- obhajobu závěrečné práce,
- zkoušku z pedagogiky pro učitele a psychologie pro učitele
- zkoušku z oborové didaktiky.

Podrobné informace jsou uvedeny na webových stránkách katedry psychologie, tj.

<http://psychologie.ff.cuni.cz>, pod položkou KURZY CŽV, pak Právě probíhají, pak Učitelství pro SŠ.

3.2 Učitelství pro střední školy – společenské, ekonomické a právní vědy

Absolventi některých magisterských oborů, které **nenabízejí oborovou didaktiku**, ale lze je zařadit pod shrnující název společenské, ekonomické nebo právní vědy, mohou získat úplnou kompetenci pro výkon profese učitele. Vzdělávací program USŠ – společenské, ekonomické a právní vědy je určen právě pro ně. Jde o kvalifikační, akreditovaný program, který je placený a všechny organizační náležitosti pro něj platí stejně, jako pro vzdělávací program uvedený v bodě 3.1. **Obsahově je totožný v části pedagogicko-psychologické přípravy** s USŠ, jen jeho didaktická příprava se orientuje na jednu ze tří možností:

- **Didaktika společenko-vědních předmětů** – doc. PhDr. Ilona Gillernová, CSc., prof. PhDr. Alena Vališová, CSc.
- **Didaktika ekonomických předmětů** – Ing. Alena Králová, Ph.D.
- **Didaktika právních věd** – JUDr. Mgr. Michal Urban, Ph.D.

Ve shodě s programem USŠ platí, že i tento v oborové didaktice speciálněji orientovaný program, mohou zájemci již v průběhu svého magisterského studia plnit dle studijního plánu Učitelství pro SŠ – společenské, ekonomické a právní vědy v rámci volitelných nebo povinně volitelných předmětů, které zapisují do SISu (jde o všechny předměty pedagogické a psychologické učitelské

přípravy uvedené výše v bodě 2). Požadavky spojené s didaktickou přípravou a požadavky pedagogické praxe pak plní jako frekventanti jmenovaného kurzu.

Po ukončení magisterského studia svého oboru (složením SZK) pak mohou absolventi podat přihlášku do vzdělávacího programu USŠ, společenské, ekonomické a právní vědy a společně s touto přihláškou předloží „Přílohu k přihlášce do kurzu CŽV“, na které žádají o uznání předmětů, které absolvovali v magisterském studiu. Na základě předložení všech administrativních dokladů - viz web katedry psychologie - <http://psychologie.ff.cuni.cz> pod položkou KURZY CŽV, pak Odborné kurzy – Učitelství pro SŠ – společenské, ekonomické a právní vědy, pak Informace k zápisu - bude uchazeč zapsán do tohoto kurzu.

Avšak znovu připomeňme, že kteroukoli část či kterýkoli jednotlivý předmět může splnit frekventant vzdělávacího programu až v průběhu jeho realizace (tedy po zápisu do kurzu).

Po splnění všech požadavků studijního plánu Učitelství pro střední školy – společenské, ekonomické a právní vědy v rámci CŽV lze přistoupit k závěrečné zkoušce (ZZK), která je povinná pro všechny frekventanty a zahrnuje

- obhajobu závěrečné práce,
- zkoušku z pedagogiky pro učitele a psychologie pro učitele
- zkoušku z oborové didaktiky.

Podrobné informace jsou uvedeny na webových stránkách katedry psychologie, tj.

<http://psychologie.ff.cuni.cz>, pod položkou KURZY CŽV, pak Právě probíhají, pak Učitelství pro SŠ – společenské, ekonomické a právní vědy.

Odbornými garantkami studijního programu Učitelství pro střední školy jsou:

doc. PhDr. Hana Kasíková, CSc., katedra pedagogiky, hana.kasikova@ff.cuni.cz

doc. PhDr. Ilona Gillernová, CSc., katedra psychologie, ilona.gillernova@ff.cuni.cz

Tajemnice vzdělávacích programů CŽV je Inka Dvořáková, katedra psychologie

inka.dvorakova@ff.cuni.cz